

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 1.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.38>

УДК 339.727.22(477)

В. М. Мацука,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та фінансів,

Маріупольський державний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0953-8769>

МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

V. Matsuka,

PhD in Economics, Associate Professor,

*Associate Professor of the Department of Management and finance, Mariupol State
University*

MECHANISM OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS IN THE ECONOMY OF UKRAINE

Іноземні інвестиції посідають провідне місце в економічній системі світу та впливають на відновлення національної економіки. Світова практика та досвід свідчать, що ринковий механізм не здатний забезпечити комплексне залучення іноземних інвестицій в сфери, які забезпечують загальнонаціональні інтереси, тому важливим завданням є ефективне регулювання інвестиційних процесів за допомогою державних і ринкових важелів. Розробка механізму залучення інвестицій в економіку України орієнтована на спрямування інвестиційних ресурсів на відновлення національної економіки, вирішення

соціальних проблем і сприяє позитивному іміджу країни у світі. Метою дослідження є рекомендації для практичного використання механізму залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. В статті запропоновано поняття «механізм залучення іноземних інвестицій», уточнено його сутність і роль. Розроблено структуру механізму залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України та визначено суть його елементів. Виявлено напрями національної інвестиційної політики та стратегічні завдання захисту інвестицій; досліджено принципи та функції механізму залучення іноземних інвестицій. Проведене дослідження дозволило зазначити шляхи інтеграції теоретичних концепцій у сучасний механізм залучення іноземних інвестицій та виявити основні проблеми її забезпечення. Так, для запровадження в дію регулятивного механізму залучення іноземних інвестицій необхідно подолати деякі правові, структурно-організаційні, процедурні, кадрові, технологічні і ресурсні проблеми. Даний механізм допоможе реалізації регулятивної функції в системі залучення іноземних інвестицій задля гарантування стану захищеності. Успіх у гарантуванні безпеки від загроз і викликів залежить від ефективності роботи компонентів вищезазначеного механізму. Отже, механізм залучення іноземних інвестицій складається з багатьох елементів, а відмінною рисою їх сукупності є взаємозв'язок і взаємодія. Узгоджена взаємодія усіх елементів механізму залучення прямих іноземних інвестицій в кінцевому результаті гарантуватиме відновлення та зростання економіки України.

Foreign investments occupy a leading place in the world economic system and influence the recovery of the national economy. World practice and experience show that the market mechanism is not capable of ensuring the comprehensive attraction of foreign investments in areas that provide national interests, therefore an important task is the effective regulation of investment processes with the help of state and market levers. The development of the mechanism for attracting foreign investments to the economy of Ukraine is aimed at directing investment resources to restore the national economy, solve social problems, and contribute to a positive image of the country in the world. The purpose of the study is recommendations for the practical use of the mechanism of attracting foreign investments to the economy of Ukraine. The article proposes the concept of "mechanism of attracting foreign investments", specifies its essence and role. The structure of the mechanism for attracting foreign

investments to the economy of Ukraine has been developed and the essence of its elements has been determined. The directions of the national investment policy and strategic tasks of investment protection are identified; the principles and functions of the mechanism of attracting foreign investments are investigated. The conducted research made it possible to indicate the ways of integrating theoretical concepts into the modern mechanism of attracting foreign investments and to identify the main problems of its provision. Thus, in order to implement a regulatory mechanism for attracting foreign investments, it is necessary to overcome some legal, structural and organizational, procedural, personnel, technological and resource problems. This mechanism will help to implement the regulatory function in the system of attracting foreign investments in order to guarantee the state of security. The success of guaranteeing security against threats and challenges depends on how effectively the specified components of the mechanism will function. So, the mechanism of attracting foreign investments includes elements that are united by a common goal, and a characteristic feature of their combination is interconnection and interaction. The coordinated interaction of all elements of the mechanism of attracting foreign investments will ultimately guarantee the recovery of the national economy and its economic growth.

Ключові слова: інвестиції, прямі іноземні інвестиції, інвестиційний механізм, державне регулювання.

Keywords: investment, direct foreign investment, investment mechanism, state regulation.

Постановка проблеми. Іноземні інвестиції посідають провідне місце в економічній системі світу та впливають на відновлення національної економіки. Світова практика та досвід свідчать, що ринковий механізм не здатний забезпечити комплексне залучення іноземних інвестицій в сфери, які забезпечують загальнонаціональні інтереси, тому важливим завданням є ефективне регулювання інвестиційних процесів за допомогою державних і ринкових важелів.

Розробка механізму залученням іноземних інвестицій в економіку України орієнтована на спрямування інвестиційних ресурсів на відновлення національної економіки, вирішення соціальних проблем і сприяє позитивному іміджу країни

у світі.

Аналіз останніх досліджень. Питання механізмів залучення іноземних інвестицій перебуває у полі зору науковців. Найбільш суттєвий внесок у його вирішення здійснили Д.В. Бабич, О. Бланк, А.О. Бойко, В.В. Боженко, Є. Брігхем, О.В. Гаврилюк, Л. Гітман, Б.В. Губський, Р.П. Качур, Дж.М. Кейнс, Д.Г. Лук'яненко, К. Макконел, К. Маркс, Л.І. Михайлишин, В.Є. Новицький, А.А. Пересада, М. Портер, Н.В. Саїнчук, С. Фішер, С. Хаймер, У. Шарп та інші науковці. Разом з тим, питання розробки механізму залучення іноземних інвестицій різноманітні і вимагають подальших досліджень. Так, недостатньо уваги приділено теоріям, доктринам, концепціям, стратегіям і планам у політичному, економічному, соціальному, інформаційному і власно інвестиційному сенсі.

Мета та завдання. Метою дослідження є рекомендації для практичного використання механізму залучення іноземних інвестицій в економіку України. Завданнями дослідження є побудова структури механізму управління іноземними інвестиціями та розкриття сутності його елементів; визначення напрямків політики, стратегічних завдань залучення і заохочення іноземних інвестицій; аналіз принципів та основних функцій механізму управління інвестиціями.

Основні результати дослідження. Україні потрібні інвестиції на відбудову і розвиток. Вартість відновлення економіки України після війни коштуватиме понад 750 мільярдів доларів США [1].

Президент та Уряд України взяли на себе зобов'язання відновити кращу версію економіки; побудувати нову конкурентоздатну на світовому ринку ХХІ століття економіку, інтегровану в Європу; перетворити руйнування під час війни у можливість модернізації економіки України. Для цього потрібні зусилля численних партнерів: Уряду України, приватного сектору, світових країн, агентств та інвесторів. Фактором успішного відновлення буде залучення приватного сектору та іноземного капіталу у всі аспекти відбудови, при цьому відновлення здійснюватиметься також за рахунок приватних інвестицій та

державно-приватного партнерства [2].

Вважаємо, що механізм залучення іноземних інвестицій включає єдину систему управлінських функцій, заходів, форм та інструментів діяльності держави, які являють собою сукупність і взаємодію суб'єктів, об'єктів, принципів, методів і підсистем управління, що можуть підвищити ефективність державного регулювання іноземних інвестицій (Рис. 1.).

Реалізація механізму залучення іноземних інвестицій базується на розробці відповідних наукових теорій, концепцій, стратегій і тактик, інвестиційної політики та функціонуванні інститутів (суб'єктів) та об'єктів.

При регулюванні іноземного інвестування в Україні враховується перш за все візія відновлення України: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій» [3].

Відповідно, цілі зосереджені на найважливіших заходах та змінах, які можуть бути ефективно впроваджені в коротко- та середньостроковій перспективі та можуть мати істотний вплив на створення та залучення системних потоків прямих іноземних інвестицій та довгострокове сприйняття інвестиційного потенціалу України, а саме: вдосконалення практики захисту стратегічних інвесторів; розробка та запровадження законодавства для стимулювання іноземних інвестицій в економіку України; адаптування регуляторного середовища до потреб бізнесу; удосконалення моделі планування промислових парків з урахуванням можливостей регіонів України; скорочення витрат на ведення бізнесу в податковій компоненті; прямі зусилля задля зниження ризику в країні та інші [4].

Водночас стратегічні іноземні інвестори знаходяться під впливом численних ризиків, викликів і загроз.

Таким чином, регулювання залучення іноземних інвестицій передбачає виявлення та систематизацію подій і явищ, реалізація яких може становити загрозу (пряму чи непряму) різним суб'єктам іноземного інвестування або елементам інвестиційного поля.

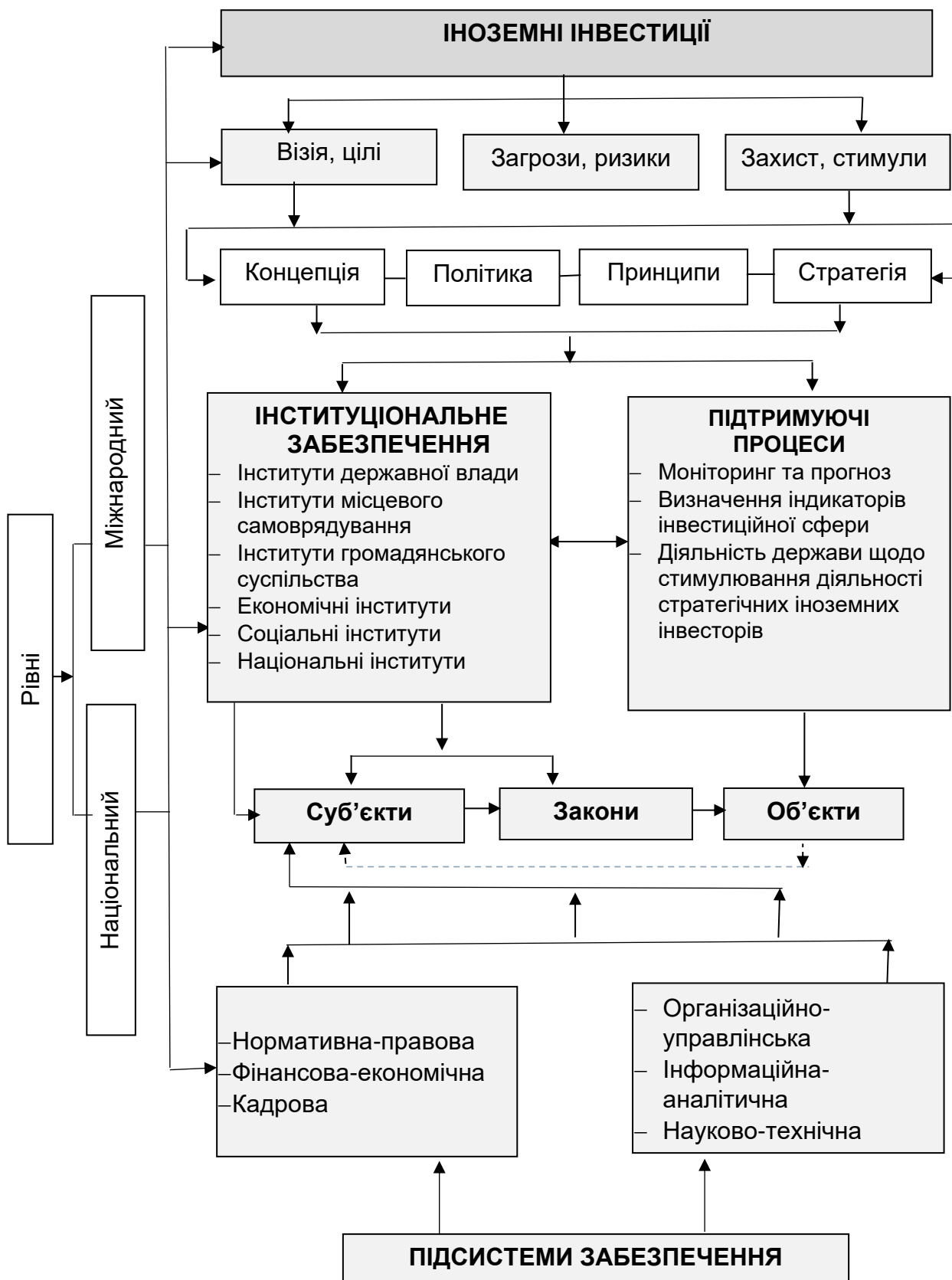

Рис. 1. Механізм залучення іноземних інвестицій в економіку України

Джерело: сформовано автором

Систематизуючи різні погляди на ризики, загрози та виклики для іноземних інвесторів та враховуючи українські законодавчі норми у цій сфері, можна визначити джерела існуючих та потенційних ризиків та загроз з точки зору макроекономічної стабільності та реагування на глобальні кризи, збройні конфлікти та громадянські заворушення, верховенство права та корупцію, систему правосуддя, захист прав інтелектуальної власності, рух капіталу та контроль валютних операцій [4].

Макроекономічні ризики дуже значні, так як Україна чутлива до економічної турбулентності. Після часу виваженої фінансової та монетарної політики Україна була на шляху до економічної стабільності. Але коронакриза призвела до збільшення дефіциту бюджету. Це формує ризик, що НБУ повернеться до грошової емісії, задля покриття бюджетного дефіциту. Про розмір макроекономічних ризиків можна судити з низького кредитного рейтингу та високої вартості запозичень на ринку єврооблігацій. Поновлення програми МВФ сприяє зменшенню цих ризиків.

Політичні ризики та військовий конфлікт є причиною стриманості для консервативних інвесторів, але приваблює агресивних інвесторів, націлених на високий прибуток від інвестицій. Повномасштабний конфлікт в Україні вимагає особливу політику щодо небезпечних областей (страхування, гарантії та проекти державно-приватного партнерства). Політичні ризики також охоплюють зміни кадрів у владі.

Корупція та ненадійна судова система є причиною перешкод та скарг міжнародних стратегічних інвесторів. Такі демократичні інститути, як відкритий уряд, основні права, громадський порядок і безпека, роблять Україну конкурентоспроможною в загальному індексі верховенства права. Хоча корупція не може бути перешкодою для інвесторів, яких також не стримує слабкий захист прав власності та ненадійна система правосуддя та створюють значні проблеми для всіх. Сприйняття інвесторами цього чинника є важливим і формується особистими зв'язками, власним досвідом, аніж піаром та комунікаційними заходами. Реформування судової системи України повинна бути першочерговим

пріоритетом влади – як для боротьби з корупцією, так і задля повернення довіри міжнародних стратегічних інвесторів.

Захист іноземних інвестицій передбачає організаційні, технічні, правові заходи, які спрямовані на створення сприятливих умов, щодо збереження інвестицій та прибутку (доходу) від інвестицій (двосторонні угоди, стимулювання інвестицій, податкові пільги) [4].

Заохочення та стимули можуть включати підписання двосторонніх інвестиційних угод та угод про уникнення подвійного оподаткування, вирішення суперечок та прямі заохочення, податкові канікули, вільні економічні зони.

Інвестиційна практика вказує на необхідність наявності спеціального державного органу (агенції сприяння інвестиціям), функціонування якого призводить до збільшення прямих іноземних інвестицій. Важливо, щоб агенції сприяння інвестиціям отримували персонал та фінансові ресурси для ефективного виконання своїх функцій. Водночас вирішення суперечок в Україні є складним, а державний офіс залучення іноземних інвестицій недостатньо фінансується.

Концепція програми інвестиційного розвитку базується на пріоритетних цілях і завданнях досягнення безпеки, шляхах і способах забезпечення безпеки та чітко відображає значення інвестицій для соціально-економічного розвитку країни.

Концептуальна підтримка інвесторів базується на таких загальних критеріях: підвищення добробуту кожного громадянина та країни в цілому та створення в Україні сильної та конкурентоспроможної національної економіки, що робить її учасником світових економічних процесів, яка займає глобальне місце в економіці.

Залучення іноземних інвестицій можливе завдяки реалізації адекватної інвестиційної політики, яка узгоджується з теоріями, доктринами, концепціями, стратегіями та планами, прийнятими в усталеному політичному, економічному, соціальному, інформаційному та інвестиційному порядку.

Для успішного залучення прямих іноземних інвестицій також необхідні

спеціалізовані інститути, закони, нормативні акти, середовище для ведення бізнесу та інші відповідні заходи, які сприяють покращенню інвестиційного середовища. Це в свою чергу потребує «загальнодержавного» підходу до формування інвестиційного клімату та бізнес середовища, який підтримує стратегічних інвесторів у придбанні конкурентних переваг для бізнесу на світових ринках. У цьому сенсі політика прямих іноземних інвестицій повинна визначати національні цілі та очікування щодо прямих іноземних інвестицій та виявляти основні ролі та заходи державного та приватного секторів.

Переважаюча частка країн прагнуть залучати прямі іноземні інвестиції та збільшувати вигоди від них (капіталовкладення, прямі внески в економіку, нові робочі місця, експорт, нові навички, технології та інновації. Світова конкуренція за прямі іноземні інвестиції посилюється. Конкуренентоздатність у залученні прямих іноземних інвестицій є основою для успіху у залученні нових інвестицій. Важливе місце у рішенні цієї проблеми посідає ефективна політика і стимулювання іноземних інвестицій. Світовий досвід показує, що багато країн досягли змін парадигми в обсягах прямих іноземних інвестицій і розвитку за допомогою розробки нової політики прямих іноземних інвестицій та стимулювання інновацій. Політика іноземних інвестицій посилює прозорість та очікування, слугує індикатором для стратегічних інвесторів та є магнітом для інвестицій. В Україні низькі показники прямих іноземних інвестицій у порівнянні з країнами-конкурентами (Рис. 2.).

За даними НБУ обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України (залишків) (інструменти участі в капіталі та боргові інструменти) з 2015 по 2019 роки збільшився на 17,8 %. З 2019 по 2020 рік – зменшився на 3,9 %, з 2020 по 2021 рік – збільшився на 26,2 %, з 2021 по 2022 рік – знов зменшився на 22,3 % і станом на 01.01.2023 року становив 51118 млн. дол. США [8].

Нові проєкти є найбільш привабливим сегментом світових інвестицій. Для залучення в Україну стратегічних іноземних інвесторів розроблено унікальну електронну платформу Advantage Ukraine, на якій зібрано більш ніж п'ятсот інвестиційних проєктів та мільйон можливостей у різних сферах економіки

(military-tes, металургії, агро, інноваціях, енергетиці, логістиці, фармі, деревообробці, природних ресурсах, промисловості) [9;10].

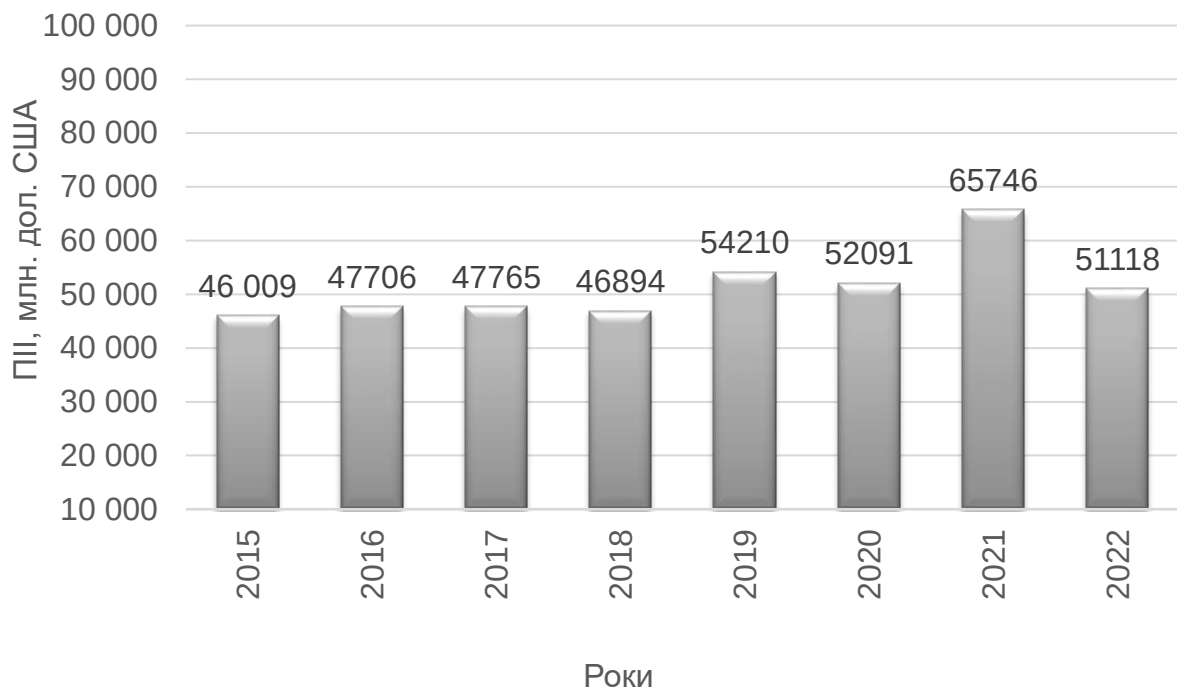

Рис. 2. Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україні за 2015-2022 рр..

Джерело: сформовано на основі [5;6;7].

Відсутність публічного бачення урядом прямих іноземних інвестицій та конкретних цілей. Уряд повинен презентувати план дій для іноземних інвесторів. Україна впроваджує політику заохочення іноземних інвестицій. Але не вистачає публічного бачення та цілей іноземних інвестицій, щорічної оцінки ефективності іноземних інвестицій. Іноземні інвестори не мають інформації для ознайомлення і планування інвестицій, а також оцінки чутливості міжнародних інновацій і інвестиційних проєктів [11].

Незначна роль приватного сектора в запровадженні політики іноземних інвестицій уповільнює досягнення цілей і зменшує ефективність. Спостереження демонструють наявність великої кількості зав'язків державного сектору з різними установами та організаціями, але не вистачає професійних консультацій. Багато інвесторів висловлювалися, що політика впроваджувалася без попередніх обговорень та консультацій.

Незрозуміло напрями відповідальності за політику прямих іноземних інвестицій. З дослідження неясно, який державний орган несе відповідальність за прямі інвестиції в Україні і як ефективно впроваджують політику прямих іноземних інвестицій державні інститути. Потрібно роз'яснити інвесторам їх роль та напрями відповідальності.

Неефективна політика прямих іноземних інвестицій спричинена недостатнім моніторингом заохочення та стимулювання іноземних інвестицій в Україні. Основним елементом стимулювання та ефективною політики іноземних інвестицій є вимірювання інвестиційної діяльності та економічного впливу проєктів. Це впливає на розробку інвестиційної політики та оцінки її ефективності.

Основними напрямками вдосконалення інвестиційної політики України можна вважати наступні [2].

Створення консультативної групи стейкхолдерів з політики прямих іноземних інвестицій. Опитування відповідних зацікавлених осіб є важливою складовою розробки інвестиційної політики. Управління даним процесом здійснюють відповідальне Міністерство та агенції сприяння інвестиціям. Мета цієї групи – обґрунтоване планування дій з показниками оцінки ефективності реалізації (обсяг інвестицій, кількість проєктів, кількість нових робочих місць), а також проведення експертних консультацій і надання рекомендацій щодо розробки нової політики прямих іноземних інвестицій.

Вдосконалення середньострокової політики прямих інвестицій з майбутнім баченням. Результати попередніх консультативних процесів є підґрунтям для розробки ефективною політики іноземних інвестицій з певними завданнями та заходами. Поєднання цього з ефективним впровадженням може дати Україні перевагу та допомогти об'єднати зусилля всієї системи уряду, переорієнтувати стратегії та ефективно їх координувати для досягнення чітких цілей.

Постановка завдань і цілей. Політика і заохочення іноземних інвестицій, а також певні завдання є базою для підвищення ефективності. Україна повинна ставити цілі, які відповідають показникам країн ЄС і країн, які не входять в ЄС,

а саме в проєктах наявних інвесторів (лідерство Україну за кількістю нових проєктів, успіх України в нових проєктах порівняно з сусідніми країнами ЄС, заохочення досліджень та розробок.

Визначення пріоритетних галузей. Політика прямих іноземних інвестицій повинна торкатися пріоритетних галузей та видів діяльності і функцій залучення інвестицій (застосування конкурентних переваг для відбору галузей та інвесторів; розробка стратегії позиціонування галузі та унікальних пропозицій для іноземних інвесторів; формуванні галузевої та кластерної екосистеми; співпраця з наявними і новими інвесторами задля налагодження стосунків з постачальниками; розробка методології моніторингу).

Налагодження діалогу між урядом та приватним сектором. Україна зобов'язана розвивати комунікацію та партнерство з приватним сектором під час запровадження політики іноземних інвестицій.

Аналіз та оцінка конкурентоспроможності та ефективності залучення іноземних інвестицій. Україна повинна встановлювати цілі, знаходити ресурси та стежити за результатами для управління процесом залучення іноземних інвестицій. Надійні результати можна отримати шляхом порівняння з найкращими світовими практиками та заохоченням іноземних інвестицій. Дана інформація має бути доступною та опублікованою з коментарями Уряду та агенцій сприяння інвестиціям.

Дослідження результатів і наслідків залучених іноземних інвестицій. Розробники політики звертають увагу на оцінку кількісних показників агенцій сприяння інвестиціям, а саме стимулюючих дій та досягнутих результатів. Для визначення економічного впливу іноземних інвестицій, уряду слід розраховувати показники на основі аналізу впливу на капіталовкладення, проєкти, робочі місця, експорт та прямий внесок. Оцінка впливу є підґрунтям для збереження (зміни) пріоритетних напрямків, визначених урядом у відповідній сфері.

Ефективність впровадження наукових концепцій на практиці вимагає дотримання принципів регулювання іноземних інвестицій (цілеспрямованість,

об'єктивність, системність, послідовність узгодженість, комплексність, адаптація, структурованість, прозорість, недискримінація, єдність, ефективність, пріоритетність) [12;13;14].

Розробка стратегії залучення іноземних інвестицій передбачає постійну реалізацію заходів, спрямованих на встановлення та розвиток ефективних процедур та усунення негативних тенденцій у сфері інвестування.

Національна стратегія стосовно зростання обсягів залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України повинна забезпечувати необхідні умови для всебічного обговорення зацікавлених сторін та досягнення консенсусу, зокрема наголошувати на: середньострокових операційних, правових та комунікаційних пріоритетах; прогнозуванні постпандемічного економічного та інвестиційного середовища у світі; визначенні сфер, в яких Україна має порівняльні переваги за нових обставин; проблемах, які потрібно вирішити, щоб потенційні переваги перетворилися на реальне збільшення надходжень прямих іноземних інвестицій.

Без значних іноземних інвестицій та ефективних змін, не можна використати потенціал, який має Україна.

При залученні іноземних інвестицій, необхідно зосередитися на реформах та змінах, які забезпечать макроекономічну стабільність, зменшення втручання правоохоронних органів в економіку, покращення бізнес середовища та зменшення розміру частки тіньової економіки.

Основні реформа містять наступне: реформа судової влади; демонополізація енергетики та залізничного транспорту; створення незалежного регулятора інфраструктури транспорту; подальше відкриття земельного ринку; прискорення процесу приватизації; посилення незалежності НБУ; реформа податкової системи, реформа митної системи; активізація виконання Україною зобов'язань з ЄС.

Україні важливо залучити стратегічних інвесторів до сфер: транспортна інфраструктура в формі концесій та державно-приватного партнерства [15]; масове промислове виробництво; сільськогосподарська продукція; нові

перспективні сфери (military-tes, цифрова інфраструктура, воднева енергетика, ІТ-сектор, фарма тощо) [8].

Відновлення та модернізація інфраструктури та традиційних галузей економіки Україна сприяють швидкому розвитку нових технологій та галузей.

Діджиталізація та «зелена економіка» будуть найперспективнішим напрямом у нових сферах життя [16].

Реформи та іноземні інвестиції сприяють модернізації та реструктуризації «старих» секторів економіки України, а також побудові «нових» секторів та інтеграції їх у європейський економічний простір [4].

Реалізація національної стратегії збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну в реальну діяльність має здійснюватися через системні заходи та механізми, що реалізуються на основі відповідних та кількісних показників (макроекономічних, зовнішньоекономічних, демографічних, екологічних тощо). Ця система становить основу і зміст національної економічної політики.

Таким чином, важливими векторами інвестиційної стратегії й політики України у напрямку залучення іноземних інвестицій є поєднання цілей та завдань щодо підтримки відновлення економіки та інноваційного зростання.

Виокремимо підтримуючі процеси механізму залучення прямих іноземних інвестицій: моніторинг інвестиційної сфери з метою виявлення, оцінки і прогнозу загроз інтересам та діям стратегічних іноземних інвесторів; розрахунок порогових індикаторів, перевищення яких може сприяти інвестиційній нестабільності і інвестиційній кризі; дії держави щодо стимулювання діяльності стратегічних іноземних інвесторів.

Суб'єктами підтримки діяльності іноземних інвесторів в країні є: Президент України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, міністерства (Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України, Міністерство закордонних справ України) та інші центральні органи виконавчої влади (Фонд державного майна, Державний митна служба України, Державна податкова служба України), Національний банк України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, громадяни України та

об'єднання громадян.

Іноземні суб'єкти також беруть участь, нерідко опосередковано, у формування державної політики України. До іноземних державних інститутів можна віднести посольства провідних іноземних держав в Україні, ТПП при посольствах і інші інститути.

Беручи до уваги правові та концептуальні засади можна стверджувати, що іноземні інвестиції можна вкладати в будь-які об'єкти, інвестування, які не заборонено законами України [17].

Законодавство про регулювання проблем іноземного інвестування ґрунтується на Конституції України, Кодексах, загальних та спеціальних Законах України, міжнародно-правових договорах, учасницею яких є наша держава, а також нормативно-правових актах, що гарантують діяльність юридичних і фізичних осіб у різних секторах бізнесу (Таблиця 2.).

Україна ратифікувала міжнародні угоди, необхідні для ведення бізнесу та інвестування: Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом; Двосторонні угоди про заохочення та взаємний захист інвестицій між Україною та іншими країнами (66 угод); Угоди про уникнення подвійного оподаткування (74 угоди); Угоди про вільну торгівлю (18 угод); Угода про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом міжнародного розвитку ОПЕК; Генеральна угода про торгівлю послугами (Угода ГАТС); Двосторонні технічні угоди (40 угод); Угода про субсидії та компенсаційні заходи (Угода СКЗ).

З інвестиційної точки зору, в цілому чинне законодавство направлено на встановлення європейських стандартів та правил для ведення бізнесу та захисту прав стратегічних іноземних інвесторів [22].

При розробці механізму залучення іноземних інвестицій в економіку України запроваджуються заходи відносно: нормативно-правового забезпечення; фінансового-економічного забезпечення; кадрового забезпечення; організаційного забезпечення; комунікаційно-технологічного забезпечення; науково-проєктного забезпечення.

Таблиця 2. Чинне законодавство, що регулює ПІІ в Україні

Кодекси	Загальні закони	Спеціальні закони щодо ПІІ
Цивільний кодекс Господарський Кодекс Податковий кодекс Митний кодекс Земельний кодекс Кодекс законів про працю Бюджетний кодекс Кодекс з процедур банкрутства	Закон «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» Закон «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» Закон «Про цінні папери та фондовий ринок» Закон «Про міжнародне приватне право» Закон «Про банки та банківську діяльність» Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» Закон «Про валюту і валютні операції» Закон «Про ліцензування видів господарської діяльності» Закон «Про оренду державного та комунального майна» Закон «Про оренду землі» Закон «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» Закон «Про захист економічної конкуренції» Закон «Про захист від недобросовісної конкуренції»	Закон «Про захист іноземних інвестицій на Україні» Закон «Про режим іноземного інвестування» Закон «Про інвестиційну діяльність» Закон «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» Закон «Про приватизацію державного і комунального майна» Закон «Про індустриальні парки» Закон «Про державно-приватне партнерство» Закон «Про концесію» Закон «Про угоди про розподіл продукції» Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво» Закон України «Про внесення зміни до статті 287 Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустриальних парків в Україні»

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними[4; 18;19;20;21].

Підсистеми забезпечення механізму залучення іноземних інвестицій спрямовані на координацію загальнодержавних дій щодо стимулювання та заохочення стратегічних інвесторів [23].

В сучасних умовах пріоритетними напрямками сприяння розвитку механізму залучення іноземних інвестицій в економіку України є: збереження існуючих прямих іноземних інвестицій; вирішення військового конфлікту;

стабілізація політичної ситуації; переформування національної макроекономічної політики; запровадження законодавства для стимулювання іноземних інвестицій; розширення пошуку стратегічних іноземних інвесторів; подолання корупції; виявлення нових можливостей стратегічних іноземних інвесторів; визначення якісних іноземних інвестицій; аудит та менеджмент, цифрових інструментів та процесів для ефективної роботи; зростання конкуренції за проекти прямих іноземних інвестицій; внесок в інновації; інвестиційна реклама; розвиток інвестиційної культури [4].

Висновки. Таким чином, створення ефективного механізму залучення іноземних інвестицій в економіку неможливо без вирішення багатьох аспектів, таких як визначення концепції та принципів підтримки іноземного інвестування, окреслення пріоритетних сфер інтересу іноземних інвесторів та моніторингу факторів, що створюють загрози іноземним інвестиціям. Крім того, необхідно подолати низку правових, структурно-організаційних, процедурних, кадрових, технічних та ресурсних питань для впровадження регуляторних механізмів залучення іноземних інвестицій в економіку. Запропонований механізм сприяє залученню іноземних інвестицій в економіку з метою забезпечення національної безпеки. Успіх у забезпеченні безпеки від загроз і викликів залежить від ефективності роботи компонентів вищезазначеного механізму.

Література

1. Чи слід очікувати інвестиції в Україну під час війни. Світові новини інвестицій. InVenture: веб-сайт. URL: <https://inventure.com.ua/uk/news/world/chislid-ochikuvati-investiciyi-v-ukrayinu-pid-chas-vijni> (дата звернення: 03.01.2024).

2. Нова Україна: стимулювання інвестицій у свободу, мир та процвітання. USAID: веб-сайт. URL: https://www.usaid.gov/sites/default/files/2023-04/EDGE%20UIPA%20Report-%20online%20-%20Ukrainian%20%2811%20Apr%202023%29_AC.pdf (дата звернення: 03.01.2024).

3. План відновлення України. RECOVERY of Ukraine: веб-сайт. URL: <https://recovery.gov.ua/> (дата звернення: 03.01.2024).

4. Національна стратегія збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну. UkraineInvest: веб-сайт. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/fdi-strategy/> (дата звернення: 03.01.2024).

5. Міжнародна інвестиційна позиція. Прямі інвестиції. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#3> (дата звернення: 03.01.2024).

6. Стан інвестиційної діяльності в Україні. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні. Міністерство економіки України: веб-сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c29d885#:~:text> (дата звернення: 03.01.2024).

7. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 03.01.2024).

8. Мацука В.М. Сучасні тренди іноземного інвестування в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. №12. С. 88-94. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.12.88> (дата звернення: 03.01.2024).

9. AdvantageUkraine: веб-сайт. URL: <https://advantageukraine.com/> (дата звернення: 03.01.2024).

10. Україна презентувала платформу залучення іноземних інвестицій Advantage Ukraine. LIGA ZAKON Бізнес: веб-сайт. URL: https://biz.ligazakon.net/news/213766_ukrana-prezentovala-platformu-zaluchennya-inozemnikh-nvestitsy-advantage-ukraine (дата звернення: 03.01.2024).

11. Shtepa O., Nikolenko T., Matsuka V., Suprunenko S., Galenko O., Kropelnytska S. Economic-Mathematical Model for Assessing the Sensitivity of International Innovation and Investment Projects. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*. Volume-8 Issue-12. 2019. pp. 140-145. DOI: <https://doi.org/10.35940/ijitee.L3480.1081219> (Accessed 3 January 2024).

12. Нечипорук О. Класифікаційні ознаки інструментарію інвестиційної політики держави. *Економіка та суспільство*. 2021. (26). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-55> (дата звернення: 03.01.2024).

13. Цанько О.О. Теоретичні основи формування інвестиційної політики: регіональний аспект. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 1-2(2). С. 92-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2016_1-2%282%29_13 (дата звернення: 03.01.2024).

14. Гриценко Л.Л. Принципи формування державної інвестиційної політики в сучасному економічному середовищі. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2011. № 5 (50). С. 52-56. URL: <http://journal.puet.edu.ua/files/journals/1/articles/16/public/16-39-1-PB.pdf> (дата звернення: 03.01.2024).

15. Оршанська М.І. Залучення прямих іноземних інвестицій в інфраструктуру України на умовах державно-приватного партнерства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. 29(9). С. 110-115. DOI: <https://doi.org/10.36930/40290919> (дата звернення: 03.01.2024).

16. Zhao M., Gao Y., Liu Q., Sun W. The Impact of Foreign Direct Investment on Urban Green Total Factor Productivity and the Mechanism Test. *Int J Environ Res Public Health*. 2022. Sep 26. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph191912183> (Accessed 3 January 2024).

17. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/93/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 03.01.2024).

18. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво: Закон України від 21.06.2022 № 2330-IX. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text> (дата звернення: 03.01.2024).

19. Про внесення зміни до статті 287 Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустриальних парків в Україні: Закон України від 21.06.2022 № 2331-IX. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2331-20#Text> (дата звернення: 03.01.2024).

20. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 03.01.2024).

21. Про індустриальні парки: Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text> (дата звернення: 03.01.2024).

22. Nazzal A., Sánchez-Rebull M.-V. and Niñerola A. Foreign direct investment by multinational corporations in emerging economies: a comprehensive bibliometric analysis. *International Journal of Emerging Markets*. 2023. Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJOEM-12-2021-1878> (Accessed 3 January 2024).

23. Саїнчук Н.В., Гаврилюк О.В., Голик І.І. Механізм державного регулювання залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 30. С. 144-149. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-28> (дата звернення: 03.01.2024).

References

1. InVenture (2023), “Should we expect investment in Ukraine during the war. World investment news”, available at: <https://inventure.com.ua/uk/news/world/chislid-ochikuvati-investiciyi-v-ukrayinu-pid-chas-vijni> (Accessed 3 January 2024).

2. USAID (2023), “New Ukraine: stimulating investment in freedom, peace and prosperity”, available at: https://www.usaid.gov/sites/default/files/2023-04/EDGE%20UIPA%20Report-%20online%20-%20Ukrainian%20%2811%20Apr%202023%29_AC.pdf (Accessed 3 January 2024).

3. RECOVERY of Ukraine (2023), “Ukraine’s recovery plan”, available at: <https://recovery.gov.ua/> (Accessed 3 January 2024).

4. UkraineInvest (2023), “National strategy for increasing foreign direct investment in Ukraine”, available at: <https://ukraineinvest.gov.ua/fdi-strategy/> (Accessed 3 January 2024).

5. National Bank of Ukraine (2023), “International investment position. Direct investment”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#3> (Accessed 3 January 2024).

6. Ministry of Economy of Ukraine (2023), “State of investment activity in Ukraine. Informational and analytical materials on the investment climate in Ukraine”, available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c29d885#:~:text=> (Accessed 3 January 2024).

7. State Statistics Service of Ukraine (2023), available at: <http://surl.li/cxest.https://ukrstat.gov.ua/> (Accessed 3 January 2024).

8. Matsuka, V. (2023), “Modern trends of foreign investment in Ukraine”, *Investments: practice and experience*, vol. 12, pp. 88-94. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.12.88>.

9. AdvantageUkraine (2023), available at: <https://advantageukraine.com/> (Accessed 3 January 2024).

10. LIGA ZAKON Business (2023), “Ukraine presented the platform for attracting foreign investments Advantage Ukraine”, available at: https://biz.ligazakon.net/news/213766_ukrana-prezentuvala-platformu-zaluchennya-nozemnikh-nvestitsy-advantage-ukraine (Accessed 3 January 2024).

11. Shtepa, O., Nikolenko, T., Matsuka, V., Suprunenko, S., Galenko, O. and Kropelnytska, S. (2019), “Economic-Mathematical Model for Assessing the Sensitivity of International Innovation and Investment Projects”, *In International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, Vol. 8, Issue 12, pp. 140–145. <https://doi.org/10.35940/ijitee.l3480.1081219>.

12. Nechyporuk, O. (2021), “Classification characteristics of state investment policy tools”, *Economy and society*, vol. 26. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-55>.

13. Tsanko, O. (2016), “Theoretical foundations of investment policy: regional aspect”, *Efficiency of public administration*, vol. 1-2(2), pp. 92-99, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2016_1-2%282%29_13 (Accessed 3 January 2024).

14. Hrytsenko, L.L. (2011), “Principles of formation of state investment policy in the modern economic environment”, *Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade*, vol. 5 (50), pp. 52-56, available at: <http://journal.puet.edu.ua/files/journals/1/articles/16/public/16-39-1-PB.pdf> (Accessed 3 January 2024).

15. Orshanska, M.I. (2019), “Attraction of direct foreign investments in Ukraine's infrastructure under public-private partnership”, *Scientific Bulletin of UNFU*, vol. 29(9), pp. 110–115. <https://doi.org/10.36930/402909192019>.

16. Zhao, M., Gao, Y., Liu, Q. and Sun W. (2022), “The Impact of Foreign Direct Investment on Urban Green Total Factor Productivity and the Mechanism Test”, *Int J Environ Res Public Health*, Sep 26. <https://doi.org/10.3390/ijerph191912183>.

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine “About the regime of foreign investment”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/93/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 3 January 2024).

18. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine “On amendments to the Tax Code of Ukraine regarding the creation of favorable conditions for attracting large-scale investments in industrial production”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text> (Accessed 3 January 2024).

19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine “On amending Article 287 of the Customs Code of Ukraine regarding the creation of favorable conditions for the activity of industrial parks in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2331-20#Text> (Accessed 3 January 2024).

20. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine “On state support of investment projects with significant investments in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (Accessed 3 January 2024).

21. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine “On industrial parks”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text> (Accessed 3 January 2024).

22. Nazzal, A., Sánchez-Rebull, M.-V. and Niñerola A. (2023), “Foreign direct investment by multinational corporations in emerging economies: a comprehensive bibliometric analysis”. *International Journal of Emerging Markets*, <https://doi.org/10.1108/IJOEM-12-2021-1878>.

23. Sainchuk, N., Gavryliuk, O. and Golik, I. (2020), “Mechanism of state regulation of attracting foreign investments in the economy of Ukraine”, *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy*, vol. 30, pp. 144-149. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-28>.

Стаття надійшла до редакції 02.01.2024 р.